

میزان دستیابی دانشجویان مقطع کارشناسی پرستاری به اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان و سرپرستاران بخش‌ها

بهروز مهرام^۱، مریم وحیدی^۲، حسین نامدار ارشتناب^۳، لاله حسینی شهیدی^۴، محمد مجلی^۵

چکیده

مقدمه: آموزش پرستاری در سطح کارشناسی، گامی بنیادین و زمینه‌ساز تربیت پرستار حرفه‌ای قلمداد می‌شود. بنابراین ضروری است که اثربخشی برنامه آموزشی این دوره، مورد ارزشیابی قرار گیرد. دانشجویان به عنوان عناصر اصلی آموزش و سرپرستاران بخش‌ها به عنوان شاهدان عملکرد دانشجویان در بالین از بهترین منابع اطلاعات در هر سیستم آموزشی می‌باشند. این مطالعه با هدف بررسی میزان دستیابی دانشجویان مقطع کارشناسی پرستاری به اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان و سرپرستاران بخش‌ها انجام گرفته است.

روش: این پژوهش، مطالعه‌ای توصیفی مقطعی است که براساس رویکرد ارزشیابی مبتنی بر مدیریت و با استفاده از الگوی سیپ انجام شده است. بیست و هفت دانشجوی ترم هشت پرستاری و ده نفر از سرپرستاران بخش‌ها یا نماینده آن‌ها در مراکز آموزشی درمانی به روش سرشماری وارد مطالعه شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته بود که مشخصات دموگرافیک و در هفت حیطه مراقبتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره‌ای، مدیریتی و حمایتی، توانبخشی و حرفه‌ای، دیدگاه دانشجویان و همچنین سرپرستاران را نسبت به میزان دستیابی دانشجویان مقطع کارشناسی پرستاری به اهداف آموزشی اندازه می‌گیرد که پس از تعیین روایی و پایایی مورد استفاده قرار گرفت. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS ۷.۱۳ و با استفاده از آمار توصیفی و تحلیلی تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: اکثر دانشجویان (۶۳٪) و اکثر سرپرستاران بخش‌ها یا نماینده آن‌ها (۸۰٪) میزان تحقق اهداف آموزشی در مقطع کارشناسی پرستاری را در حد نسبتاً مطلوب گزارش کردند. از طرفی با وجود بالا بودن میانگین نمره در گروه دانشجویان نسبت به گروه پرستاران، تفاوت آماری معناداری در دستیابی به اهداف آموزشی در دو گروه دیده نشد ($p=0/79$).

نتیجه‌گیری: علی‌رغم گزارش دستیابی به اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان و سرپرستاران بخش‌ها در سطح نسبتاً مطلوب، برای ارتقای کیفیت عملکرد فارغ‌التحصیلان پرستاری، بررسی عوامل مؤثر در دستیابی به اهداف آموزشی و همچنین برنامه‌ریزی جهت رفع نقایص موجود پیشنهاد می‌شود.

کلید واژه‌ها: اهداف آموزشی، دانشجویان، پرستاری، الگوی سیپ

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۱۱/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۸/۱

۱ - دانشیار دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۲ - کارشناس ارشد روان‌پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

۳ - دانشجوی دکتری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی مشهد و مربی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران (نویسنده مسؤول)

پست الکترونیکی: namdarah81@mums.ac.ir

۴ - دانشجوی دکتری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی مشهد و مربی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

۵ - دانشجوی دکتری پرستاری، مربی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

مقدمه

آموزش جوهره اصلی هر نظام آموزشی و از عوامل اساسی در تربیت نیروی انسانی در راستای رشد و توسعه جوامع محسوب می‌شود. برنامه‌ریزی آموزشی و درسی نقشه عملی برای آموزش بوده و باعث پیشگیری از اتلاف وقت و به هدر رفتن سرمایه‌های مادی و انسانی می‌گردد. آموزش‌های مبتنی بر برنامه‌ریزی و طراحی برنامه درسی، اقدامات آموزشی را با تفکر، تصمیم‌گیری، آینده‌نگری و حل مشکل، مبتنی بر اصول و روش‌های علمی همراه می‌سازد، کلیه فعالیت‌ها را در مسیر اهداف از پیش تعیین شده سوق می‌دهد و در نهایت انجام صحیح آن موجب افزایش کارایی و اثربخشی آموزش خواهد شد (۱).

یکی از برنامه‌های آموزشی در شاخه علوم پزشکی، برنامه آموزش پرستاری است که هدف آن تربیت دانش‌آموختگانی است که بتوانند به عنوان عضوی از تیم سلامت در عرصه‌های مختلف به ارائه خدمات بهداشتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره‌ای، پیشگیری، مدیریتی و حمایتی، مراقبت‌های درمانی و توانبخشی بپردازند. دوره کارشناسی پیوسته پرستاری، اولین مقطع تحصیلی و پایه رشته پرستاری است (۲) که بیشترین شاغلان پرستاری را نیز فارغ‌التحصیلان این مقطع تشکیل می‌دهند (۳).

ارتقای کیفیت در هر گروه آموزشی و از جمله پرستاری منوط به عوامل متعددی است که یکی از آن‌ها تحقق اهداف تعیین شده برای دانش‌آموختگان می‌باشد (۴). ارزشیابی آموزشی بهترین شاخصی است که میزان رسیدن به اهداف آموزشی را نشان می‌دهد و به تحلیل فعالیت‌های آموزشی انجام شده در سیستم دانشگاهی می‌پردازد و از آن می‌توان به نتایج منطقی و متعارف دست یافت (۵)؛ تنها با انجام آن می‌توان به کاستی‌های برنامه پی برد و برای رفع آن‌ها اقدام کرد (۶).

در مورد منابع ارزشیابی و تحقق اهداف آموزشی، دیدگاه‌های متعددی وجود دارد که از آن جمله می‌توان به خودارزشیابی و ارزشیابی توسط سرپرستار بخش‌ها اشاره کرد (۶). دانشجویان یکی از بهترین و قابل اطمینان‌ترین منابع جهت بررسی مشکلات آموزشی می‌باشند، چرا که حضور و تعاملی مستقیم و بی‌واسطه با این برآیند دارند. استفاده از نظر دانشجویان، به عنوان مشتریان دریافت تولید علم، بسیار با ارزش است و نوعی نگاه دانشجو-محور به مقوله ارزشیابی از

دستیابی به اهداف آموزشی می‌باشد (۷). دستیابی به اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان در رشته‌های مختلف مورد ارزیابی قرار گرفته است؛ به طور مثال در مطالعه پورمیرزا کلهری و همکاران، اکثر دانشجویان پزشکی میزان دستیابی به اهداف آموزشی کارآموزی‌های بالینی را در حد متوسط ارزیابی کردند (۷). در مطالعه دیگری دانشجویان دندانپزشکی میزان دستیابی به اهداف آموزشی را در دروس مختلف ارتودنسی در حد مطلوب گزارش کردند (۸). نتایج مطالعه بیگ‌مرادی و نظری در همدان نشان داد که ۶۰/۸٪ از دانشجویان پرستاری دستیابی به اهداف کلی برنامه آموزشی کارشناسی پرستاری را خوب و عالی و بقیه حدود ۳۹/۲٪ ضعیف و متوسط ذکر کرده بودند این در حالی بود که ۹۱/۱٪ از دانشجویان مامایی دستیابی به اهداف کلی برنامه آموزشی کارشناسی مامایی را خوب و عالی و بقیه حدود ۸/۹٪ ضعیف و متوسط ذکر کرده بودند (۹). در حالی که در بسیاری از مطالعات انجام شده با هدف ارزشیابی، صرفاً به یک منبع جهت جمع‌آوری داده‌ها و بنیان تفسیر و استنتاج توجه شده و این امر می‌تواند اطمینان وافر را نسبت به یافته‌ها کاهش دهد (۹-۷). بنابراین ارزشیابی توسط سرپرستاران به عنوان یک دیدگاه متفاوت، می‌تواند جزء مهم ارزشیابی برنامه باشد (۶). به ویژه این که، سرپرستاران از نزدیک شاهد عملکرد دانشجویان در بالین هستند.

از الگوهای ارزشیابی آموزشی، می‌توان به الگوی سیپ (CIPP) اشاره کرد که توسط Stuffle Beam ارائه شده است. در این الگو، هدف تشخیص نیازهای اطلاعاتی مدیران تصمیم‌گیرنده است (۱۰). در الگوی مذکور اطلاعات از چهار نوع ارزشیابی که عبارتند از: زمینه، درون‌داد، فرآیند و برون‌داد به دست می‌آید (۱۱). از ویژگی این مدل این است که ارزیابی می‌تواند بسته به شرایط، فقط یک قسمت از این مدل را برای ارزشیابی برنامه انتخاب کند (۱۲ و ۱۳). در قسمت ارزشیابی برون‌داد، هدف تفسیر و قضاوت در مورد نتایج حاصل از اجرای برنامه آموزشی است؛ به عنوان مثال آیا دانش‌آموختگان به اهداف مورد نظر رسیده‌اند؟ (۱۴).

لذا با توجه به اهمیت دوره کارشناسی پرستاری و ارزشیابی برنامه آموزشی این دوره، استفاده از منابع محدود در ارزشیابی این دوره در مطالعات قبلی، این مطالعه با هدف میزان دستیابی به اهداف آموزشی مقطع کارشناسی پرستاری دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی مشهد از دیدگاه دانشجویان و سرپرستاران بخش‌ها و مقایسه بین آن‌ها انجام گرفت.

روش مطالعه

این پژوهش، مطالعه‌ای توصیفی مقطعی در زمره مطالعات ارزشیابی آموزشی است که فرآیند قضاوت درباره شایستگی یا سودمندی برنامه‌های آموزشی را تعقیب نموده (۱۲) و براساس مدل ارزشیابی مبتنی بر مدیریت سیپ، میزان دستیابی به اهداف برنامه‌های آموزشی دوره کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی مشهد را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

جامعه پژوهش را ۲۷ دانشجوی ترم هشت پرستاری بودند که در واحدهای کارآموزی در عرصه مشغول به تحصیل بوده و در آخرین روزهای آخرین واحد کارآموزی ترم تحصیلی قرار داشتند و همچنین ۱۰ نفر از سرپرستاران بخش‌ها یا نماینده آن‌ها در مراکز آموزشی درمانی قایم، امام رضا، کودکان و ابن‌سینا تشکیل می‌دادند که دانشجویان در آن بخش‌ها مشغول به کارورزی بودند. با توجه به محدود بودن تعداد دانشجویان شاغل در این ترم تحصیلی، نمونه‌گیری به روش سرشماری صورت گرفت.

برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید که این پرسشنامه حاوی دو بخش بود بخش اول آن مشخصات فردی اجتماعی دانشجویان و سرپرستاران بخش‌ها شامل جنس، سن، وضعیت تأهل را مورد بررسی قرار می‌داد. بخش دوم پرسشنامه شامل سی بیانیه بود که دیدگاه دانشجویان و سرپرستاران بخش‌ها یا نماینده آنان را در مورد میزان دستیابی دانشجویان به اهداف آموزشی در حیطه‌های مراقبتی (۸ بیانیه)، آموزشی (۳ بیانیه)، پژوهشی (۲ بیانیه)، مشاوره‌ای (۲ بیانیه)، مدیریتی و حمایتی (۹ بیانیه)، توانبخشی (۳ بیانیه) و حرفه‌ای (۳ بیانیه) را با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت شامل عالی، خوب، متوسط، ضعیف و خیلی ضعیف با حداکثر نمره ۴ و حداقل نمره ۱ صفر ارزیابی می‌کرد. در این پرسشنامه حداقل نمره پرسشنامه صفر و حداکثر نمره ۱۲۰ بود. نمره بالاتر نشان‌دهنده تحقق اهداف به میزان بیشتر بود. سطح‌بندی میزان دستیابی به اهداف آموزشی در دانشجویان به این صورت بود که نمره ۴۰-۰ سطح نامطلوب، ۴۱-۸۰ سطح تاحدودی مطلوب و ۸۱-۱۲۰ سطح مطلوب در نظر گرفته شد. لازم به توضیح است که در مطالعات از نوع ارزیابی مبتنی بر هدف، مقصود اصلی پژوهش، بررسی میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده است، بنابراین ضروری است که ابتدا ملاک موفقیت و یا مطلوبیت در حیطه‌های مراقبتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره‌ای، مدیریتی و حمایتی، توانبخشی و حرفه‌ای در دوره‌های آموزشی مشخص

شود تا با مقایسه داده‌های جمع‌آوری شده با معیارهای مطلوبیت، به قضاوت درباره قابلیت‌ها، ارزش‌ها و ضعف‌های برنامه آموزشی پرداخته شود. در این پژوهش ملاک موفقیت یا مطلوبیت با استفاده از اهداف تعیین شده در برنامه مکتوب مقطع کارشناسی پرستاری و همچنین نظرخواهی از اساتید پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی مشهد تدوین شد. استفاده از نظرات افراد آگاه و متخصص به عنوان خبرگان آموزشی می‌تواند روشی برای شناخت اهداف آموزشی در هر رشته قلمداد گردد (۱۵). در این مطالعه ارزشیابی با استفاده از الگوی ارزشیابی سیپ با تمرکز بر عامل برون‌داد برنامه انجام شد. بر این اساس، عامل برون‌داد شامل خدمات علمی و تخصصی عرضه شده، دانش تولید شده و اشاعه یافته به دانش‌آموختگان مشخص گردید. برای دستیابی به روایی محتوا و صوری، پرسشنامه در اختیار ده تن از اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری مامایی مشهد قرار گرفت و پیشنهادات آن‌ها جهت اصلاح هر یک از جملات به کار گرفته شد. جهت تعیین پایایی، پرسشنامه در اختیار ده تن از دانشجویان قرار گرفت که از طریق ضریب آلفای کرونباخ مقدار آن ۰/۹۳ به دست آمد. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار)، آمار استنباطی (آزمون تی مستقل) و نرم‌افزار SPSS v.۱۳ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و مقادیر p -value کمتر از $0/05 < p$ معنادار تلقی گردید.

جهت جمع‌آوری داده‌ها مجوز انجام پژوهش از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد اخذ شد و پس از کسب موافقت از ریاست دانشکده و بیمارستان‌ها به بخش‌های کارآموزی مراجعه و پرسشنامه در اختیار دانشجویان و سرپرستاران یا نماینده آنان قرار داده شد تا تکمیل نمایند و پرسشنامه‌ها در همان روز یا روزهای بعدی جمع‌آوری می‌شد. در این مطالعه اصول اخلاقی مورد نیاز برای انجام پژوهش بر روی سوژه‌های انسانی رعایت شد. قبل از انجام مطالعه اطلاعات لازم در مورد مطالعه و اهداف آن و همچنین حقوق شرکت‌کنندگان در مطالعه شامل حق کناره‌گیری از مطالعه و محرمانه بودن داده‌ها به اطلاع تمامی دانشجویان و سرپرستاران بخش‌ها رسید و از تمانی آنان رضایت آگاهانه کسب شد.

یافته‌ها

نمونه این مطالعه را ۲۸ دانشجوی پرستاری ترم هشت و ده نفر از سرپرستاران بخش‌ها یا نماینده آنان تشکیل

بهداشتی $20/7 \pm 4/24$ ، حیطة آموزشی $6/9 \pm 1/66$ ، حیطة پژوهشی $4/5 \pm 1/71$ ، حیطة مشاوره‌ای $4/9 \pm 1/28$ ، حیطة مدیریتی و حمایتی $21/8 \pm 5/28$ ، حیطة نوتوانی $7 \pm 1/94$ ، حیطة حرفه‌ای $6/9 \pm 2/3$ بود. جدول شماره ۲، فراوانی و درصد فراوانی افراد برحسب سطح‌بندی میزان تحقق اهداف آموزشی از دیدگاه سرپرستاران، در سه سطح نامطلوب، تاحدودی مطلوب و مطلوب را نشان می‌دهد.

با استفاده از آزمون من‌ویتنی‌یو، یافته‌های مطالعه نشان داد که در هیچ یک از حیطة‌های مورد بررسی تفاوت آماری معناداری بین دیدگاه دانشجویان و سرپرستاران از نظر دستیابی به اهداف آموزشی وجود ندارد ($p=0/79$). جدول شماره ۳، میانگین و انحراف معیار میزان دستیابی به اهداف آموزشی و حیطة‌های آن را از دیدگاه دانشجویان با سرپرستاران مقایسه می‌کند.

می‌داد. میانگین سنی دانشجویان $21/85$ با انحراف معیار $1/33$ بود که اکثر آن‌ها ($70/4\%$) مؤنث و $85/2\%$ متأهل بودند. در مورد سرپرستاران، میانگین سنی آن‌ها $43/1$ با انحراف معیار $5/7$ بود که 60% مؤنث و 100% متأهل بودند.

میانگین کل نمره میزان تحقق اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان $79/75 \pm 15/751$ ، در حیطة مراقبتی و بهداشتی $21 \pm 5/08$ ، حیطة آموزشی $7/56 \pm 1/8$ ، حیطة پژوهشی $5/3 \pm 1/4$ ، حیطة مشاوره‌ای $5/49 \pm 1/28$ ، حیطة مدیریتی و حمایتی $23/7 \pm 4/97$ ، حیطة نوتوانی $8/14 \pm 1/87$ ، حیطة حرفه‌ای $8/55 \pm 2/02$ بود. جدول شماره ۱، فراوانی و درصد فراوانی افراد برحسب سطح‌بندی میزان تحقق اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان در سه سطح نامطلوب، تاحدودی مطلوب و مطلوب را نشان می‌دهد.

میانگین کل نمره میزان تحقق اهداف آموزشی از دیدگاه سرپرستاران، $72/7 \pm 15/02$ و در حیطة مراقبتی و

جدول ۱ - فراوانی و درصد فراوانی افراد برحسب سطح‌بندی میزان تحقق اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۱۳۸۹

میزان تحقق اهداف	تعداد	درصد
نسبتاً مطلوب	۱۷	۶۳
مطلوب	۱۰	۳۷
جمع کل	۲۷	۱۰۰

جدول ۲ - فراوانی و درصد فراوانی افراد برحسب سطح‌بندی میزان تحقق اهداف آموزشی از دیدگاه سرپرستاران بخش‌های مراکز آموزشی درمانی مشهد، ۱۳۸۹

میزان تحقق اهداف	تعداد	درصد
نسبتاً مطلوب	۸	۸۰
مطلوب	۲	۲۰
جمع کل	۱۰	۱۰۰

جدول ۳ - مقایسه میانگین دستیابی به اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان و سرپرستاران بخش‌های مراکز آموزشی درمانی مشهد، ۱۳۸۹

نقش‌ها	میانگین (انحراف معیار)	سطح معناداری
مراقبتی و بهداشتی	21(5/08)	$p=0/56$
سرپرستاران	20/7(4/24)	
آموزشی	7/56(1/8)	$p=0/76$
سرپرستاران	6/9(1/66)	
پژوهشی	5/3(1/4)	$p=0/2$
سرپرستاران	4/50(1/71)	
مشاوره‌ای	5/49(1/28)	$p=0/62$
سرپرستاران	4/90(1/28)	
مدیریتی و حمایتی	23/70(4/97)	$p=0/85$
سرپرستاران	21/80(5/28)	
توانبخشی	8/14(1/87)	$p=0/83$
سرپرستاران	7/00(1/94)	
حرفه‌ای	8/55(2/02)	$p=0/38$
سرپرستاران	6/90(2/30)	
کل	79/75(15/10)	$p=0/79$
سرپرستاران	72/70(15/02)	

بحث

آن‌ها جلوگیری و باعث ایجاد انگیزه برای یادگیری بیشتر در دانشجویان می‌شود و آن‌ها را قادر می‌سازد تا برای آموزش خود برنامه‌ریزی کنند (۱۷). در مطالعه‌ای دانشجویان مهم‌ترین عوامل مرتبط به استاد در استفاده بهتر از وقت در جهت دستیابی به اهداف آموزشی را مهارت استاد در به‌کارگیری روش‌های مناسب تدریس، تعیین زمان برگزاری امتحانات با نظر دانشجو و ارائه طرح درس در ابتدای ترم تحصیلی ذکر کردند (۱۸).

در این مطالعه ۲۰٪ سرپرستاران اهداف آموزشی را تحقق یافته در سطح مطلوب بیان کردند در حالی که اکثریت آن‌ها (۸۰٪) تحقق اهداف آموزشی را در سطح نسبتاً مطلوب ارزیابی کردند. مدیران آموزشی و مدیران بالینی با فراهم نمودن زمینه مشارکت و همکاری بین مراکز آموزشی و مراکز بالینی فرصتی را فراهم کنند تا از پیشنهادات شاغلین در محیط‌های بالین جهت رفع نواقص استفاده کنند تا باعث کاهش شکاف بین تئوری و عمل و ارتقای سطح کیفی هر دو بعد گردند.

یکی از محدودیت‌های این پژوهش تأکید بر اهداف آموزشی به طور کلی بود که ممکن است که در پاسخدهی ایجاد سردرگمی برای شرکت‌کننده کرده باشد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که مطالعات بعدی اهداف آموزشی را در یک واحد درسی خاص مورد بررسی قرار دهند. از محدودیت‌های دیگر پژوهش می‌توان به کوچک بودن حجم نمونه اشاره کرد که نتایج قابل تعمیم به کل جامعه پرستاری نیست.

نتیجه‌گیری

علی‌رغم یافته‌های دستیابی به اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان و سرپرستاران بخش‌ها در سطح نسبتاً مطلوب، برای ارتقای کیفیت عملکرد فارغ‌التحصیلان پرستاری، نیاز به بررسی عوامل مؤثر در دستیابی به اهداف آموزشی و همچنین برنامه‌ریزی جهت رفع نقایص موجود احساس می‌گردد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله پژوهشگران از مساعدت معاونت آموزشی دانشکده پرستاری و مامایی، رؤسای مراکز آموزشی و درمانی و مدیران دفاتر خدمات پرستاری و مسؤولین بخش‌های مربوطه و دانشجویان ترم هشت پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی مشهد قدردانی می‌نمایند.

در مطالعه حاضر اکثر دانشجویان و سرپرستاران، میزان تحقق اهداف آموزشی در مقطع کارشناسی پرستاری را در حد نسبتاً مطلوب گزارش کردند. در مطالعه بیگ‌مرادی و نظری، اکثریت دانشجویان (۶۰/۸٪) دستیابی به اهداف کلی برنامه آموزشی کارشناسی پرستاری را خوب و عالی ذکر کرده بودند (۹). همچنین در مطالعه پورمیرزا کلهری و همکاران، اکثر دانشجویان پزشکی میزان دستیابی به اهداف آموزشی کارآموزی‌های بالینی را در حد متوسط ارزیابی کردند (۷). وجود این دیدگاه در دانشجویان می‌تواند به عواملی از قبیل وجود ساختار منظم آموزشی، تلاش و مساعی مدرسین به منظور ارائه آموزش مناسب و مورد نیاز فراگیران و همچنین بهره‌گیری از رسانه‌های آموزشی متناسب با موضوع درس مرتبط باشد. طراحی منظم آموزشی، برقراری ارتباط بین موضوعات جدید درسی با تجارب فراگیران و توجه به نیازهای آن‌ها می‌تواند آموزش‌دهنده را در آموزش هر چه بهتر و تحقق آنچه که برای آن تلاش می‌کند یاری نماید (۱).

در این مطالعه ۳۷٪ دانشجویان تحقق اهداف آموزشی را در سطح مطلوب ذکر کردند، در حالی که از دیدگاه اکثریت آن‌ها، تحقق اهداف در حد نسبتاً مطلوب بود؛ ادهمی و همکاران در نتایج پژوهشی خود با هدف ارزشیابی برنامه آموزشی دانشجویان پزشکی مقطع کارورزی عدم دستیابی به حدود نیمی از اهداف آموزشی بالینی مورد انتظار را تأیید می‌کنند (۱۶). بنابراین به نظر می‌رسد مرور عوامل مؤثر در دستیابی به اهداف آموزشی ضروری می‌باشد. یکی از این فاکتورها می‌تواند تدوین اهداف آموزشی از سوی دانشکده و آموزش براساس آن اهداف باشد. همچنین با فراهم کردن این لیست اهداف در واقع فرصتی هم برای خود اساتید فراهم می‌شود که به بازبینی اهداف آموزشی پرداخته و آن‌ها را با نیازهای آموزشی دانشجویان تطبیق دهند و بهترین شیوه آموزشی را برای رسیدن به هر هدف اتخاذ کرده و همچنین شیوه‌هایی مناسب و متناسب با اهداف برای ارزشیابی دانشجویان در نظر بگیرند. از طرف دیگر در اختیار داشتن اهداف آموزشی از طرف دانشجویان، آنان را قادر به درک انتظارات اساتید در پایان دوره آموزشی می‌کند و باعث می‌شود تا دقیقاً بدانند که چه مطلبی را، در چه سطح آموزشی و از کدامیک از منابع مطالعه کنند. این شیوه می‌تواند از سرگردانی دانشجویان و هدر رفتن وقت

منابع

- ۱ - Sadeghi A, Artymany T, Hassanian M, Mohammadi N, Mostafaie MR, Seraj M. A survey of achievement level in nursing theory courses. Journal of Hamedan Nursing and Midwifery faculty. ۱۹۹۸; ۱۶(۲): ۱۳-۱۷. (Persian)
- ۲ - The undergraduate nursing curriculum: Approved in ۱۳۷۴.
- ۳ - Farsnews, ۲۰۱۱. Available from <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۹۰۰۱۲۰۰۴۱۷>.
- ۴ - Saberian M, Askari MR, Assadi AA, Nobahar M, Atash nafas E, Ghods AA, Raeis Dana N. A model for the internal evaluation of faculties of nursing. Seman University of Medical Sciences Journal (Special Issue: Medical Education). ۲۰۰۴; ۵: ۶۵-۷۱. (Persian)
- ۵ - Parsa Yekta Z, Salmani Baruq N, Monjamed Z, Farzyanpoor, Eshraghiyan MR. Internal evaluation in nursing and Midwifery of Tehran University of Medical Sciences. Hayat Quarterly. ۱۹۹۹; ۱۱(۲۴&۲۵): ۷۱-۷۸. (Persian)
- ۶ - Salehi S, Tavakkol Z, Hassan Zahraie R, Bashardoust N, Mahjour S. The Performance Evaluation of B.S. Nursing Graduates Based on Their Own Perspectives and Their Head Nurses in the Hospitals Affiliated to Isfahan University of Medical Sciences in ۲۰۰۱. Iranian Journal of Medical Education. ۲۰۰۱; ۱(۴): ۴۴-۵۱. (Persian)
- ۷ - Pourmirza Kalhori R, Razaian N, Naderipoor A, Najafi F, Almasi A, Hasanpoor dehkordi A. Educational purpose and medical student's achievements in clinical training in an university hospital in Kermanshah. ۲۰۱۲; ۱۳(۳): ۳۴۴-۳۵۴. (Persian)
- ۸ - Ramezani GH, Valaei N, Basaghzadeh M, Fakhre attar A, Mehrshadian M, Haraji A, Rezaei M, Khajavikhan A. Evaluation of realization rate of under curriculum at Tehran's university's school of dentistry from ۲۰۰۱-۲۰۰۵. ۲۰۱۰; ۷(۲): ۲۰-۲۶. (Persian)
- ۹ - Beigemoradi A, Nazari H. evaluating achievement to educational Goals of nursing, midwifery and operating room programs in Hamedan University of Medicine Sciences, Shiraz University of Medicine Sciences. Iranian Journal of Medical Education. ۲۰۰۲; ۲(۰): ۳۳. (Persian)
- ۱۰ - Zhang G, Zeller N, Griffith R, Metcalf D, Williams J, Shea C, et al. Using the Context, Input, Process, and Product Evaluation Model (CIPP) as a Comprehensive Framework to Guide the Planning, Implementation, and Assessment of Service-learning Programs. Journal of Higher Education Outreach and Engagement. ۲۰۱۱; ۱۵(۴): ۵۷-۸۴.
- ۱۱ - Javaheri J, Farajzadegan Z, Shams B, Kelishadi R, Sharifirad Gh, Asgari M, et al. Evaluating Healthy Life Style Education to Adolescents by means of Direct Method, Parents, and Teachers Using CIPP Evaluation Model. Iranian Journal of Medical Education. ۲۰۱۰; ۱۰(۳): ۲۱۹-۲۲۸. (Persian)
- ۱۲ - Waters LD. Outcome Measures of Graduates of A Master's Degree in Nursing Program: Assessing Congruence of Perceptions of Graduates and Employers. ۱۹۸۷; University of Delaware.
- ۱۳ - Ehsan poor S. Achieve to Necessary Standards in learning of view Midwifery students of Esfahan Faculty of Nursing and Midwifery. Iranian Journal of Medical Education. ۲۰۰۶; ۶(۲): ۱۸-۲۵. (Persian)
- ۱۴ - Jameh bozorg AG. Querying in evaluation. Zamzameh. ۲۰۱۱; ۷۹: ۸. Available from <http://kanoonte.ir/upload/۷۹/۰۸.pdf>. (Persian)
- ۱۵ - Wolf MR. Educational evaluation: basis to measure ability and assessment of program. Kyamanesh AR, Translator, ۴st ed. Tehran: University Publication Center; ۲۰۰۲. (Persian)
- ۱۶ - Adhami A, Fasihi Harandi T, Fattahi Z, Jalili Z, Mohammad Alizadeh S. The Attitudes of Kerman University of Medical Sciences Interns toward the Adequacy of Received Trainings in Achieving the Approved Educational Goals in Obstetrics & Gynecology Ward. Strides in Development of Medical Education. ۲۰۰۵; ۲(۲): ۹۵-۱۰۱. (Persian)
- ۱۷ - Salehi R, Jafari N, Golshani M, Haghani F. Determining Educational Objectives and Evaluating Them in Department of Anatomy in Isfahan School of Medicine. IJME. ۲۰۱۱; ۱۰(۵): ۸۵۰-۸۵۹. (Persian)

۱۸ - Payamani S, Momennasab M, Najafi S. The View point of university students about factors related to time management. IJME. ۲۰۰۲; ۲(۰): ۴۴-۴۴. (Persian)

Achievement of educational goals from the perspectives of undergraduate nursing students and head nurses

Mahram^۱ B (Ph.D) - Vahidi^۲ M (MSc.) - Namdar Areshtanab^۳ H (MSc.) - Hoseini Shahidi^۴ L (MSc.) - Mojalli^۵ M (MSc.).

Introduction: Nursing education at the undergraduate level is fundamental to the training of professional nurse. In this respect, the effectiveness of nursing education programs should be evaluated. Students are the main stockholders of the educational system and head nurses as the witnesses of students' effectiveness in patient care are placed in the best positions to evaluate the educational system. The purpose of this study was to assess the achievement of educational goals from the perspectives of undergraduate nursing students and head nurses.

Methods: This descriptive study was based on the approach of management-based evaluation using the CIPP's model. All senior students and head nurses were selected using the census sampling method. Data was gathered using a researcher-made questionnaire that had two parts: demographic data questions and achievement to educational objectives in provision of care to patients. The data was analyzed using descriptive and inferential statistics.

Results: The majority of the students (۶۳٪) and head nurses (۸۰٪) reported the level of achievement of the educational objectives as partly desirable. Despite the higher scores from students' perspectives compared to those of head nurses, no significant difference was reported between the two groups regarding achievement of educational goals ($P=۰.۷۹$).

Conclusion: Despite the partly desirable level of achievement of educational goals, the recognition of obstacles to achievement of the goals are suggested.

Key words: Educational goals, students, nursing, CIPP model

^۱ - Associate Professor, Ferdowsi University of Mashhad, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

^۲ - MSc. in Psychiatric Nursing, Tabriz Nursing and Midwifery Faculty, Tabriz, Iran

^۳ - Corresponding author: Nursing Ph.D Candidate, Mashhad Nursing and Midwifery Faculty and Lecture in Nursing & Midwifery Faculty, Tabriz Medical Sciences University, Tabriz, Iran

e-mail: namdarah۸۷۱@mums.ac.ir

^۴ - Nursing Ph.D Candidate, Mashhad Nursing and Midwifery Faculty and Lecture in Gonabad Medical Sciences University, Gonabad, Iran

^۵ - Nursing Ph.D Candidate, Lecture in Gonabad Medical Sciences University, Gonabad, Iran